

*Трајно и бескомпромисно одређени ка миру, сарадњи и просперитету,
Позивајући се на уставе Републике Српске и Босне и Херцеговине,
Посвећени афирмацији владавине права која једина може да буде изнад неприкосновене воље човјека и грађанина,
Инспирисани најсвјетлијим цивилизацијским достигнућима у домену људских права и слобода,
Орјентисани ка изградњи друштва у којем ће једини услов личног напретка и среће бити способности и рад човјека и грађанина,
Доследни својим хришћанским и православним духовним и моралним начелима,
Позивајући све заинтересоване и програмски блиске политичке партије, групе и појединце да се придруже борби за бољу и еманциповану Републику Српску,*

Уједињена Српска усваја сљедећу

ПРОГРАМСКУ ДЕКЛАРАЦИЈУ

Република Српска-друштво просперитета, једнаких шанси и слободе

Република Српска настала је као израз неспорног одређења њених грађана према слободи, уважавању права на различитост које не негира право на заштиту колективних идентитета, односно она јесте била реакција њених грађана на покушаје наметања силом државних уређења која никако нису била прихватљива српском народу у бившој СР БиХ, али и свим другим грађанима који своју будућност нису могли да виде у тоталитарним концептима, било да су они комунистички, радикално-исламистички или било који други чији је смисао да негирају слободу појединца-грађанина да буде оно што жели и да се понаша онако како жели, не ограничавајући исто таква права других појединаца.

Са таквим коријенима, те са дугом и дубоком традицијом српског народа која је одувјек била инспирисана начелима слободе човјека, владавине права а не личности, снажно прожета принципима хуманизма и хришћанске етике, те исконски окренута будућности уз уважавање и ослањање на искуства бурне прошлости, Републици Српској просто није природно стање дефетизма, апатије, хроничне корупције и неповјерења у институције система. Овакво стање јесте тренутна одлика времена у којем живимо, међутим за такво стање нису одговорни грађани Српске него неспособне и кратковиде политичке елите које су своју моћ и контролу друштвених ресурса засновали на конфронтацији грађана, фингираним сукобом са окружењем, узурпацијом институција и одстрањивањем способних и честитих кадрова. На тај начин створена је слика да су садашњост и будућност Српске тмурни и депресивни, да нема наде, те да једноставно никад неће бити боље. Младим људима се шаље порука да или треба да се приклоне корумпираним и неспособним елитама у земљи, или да оду из земље. Та порука је трагична, скандалозна и, у основи, представља акт велеиздаје. Но, изнад свега, та порука је нетачна јер нас наше историјско искуство учи да је наш народ далеко живљивији, способнији, иновативнији и адаптивнији него што то његове елите мисле.

Стога, основна идеја и разлог формирања Уједињене Српске управо јесте окупљање здравих националних и друштвених снага у Републици Српској које не прихватају апатију, цинизам, кетменски приступ реалности, полтронизам као услов личног напретка и одсуство вјере у бољу будућност као свој лични и политички credo. Уједињена Српска јесте политички глас и израз свих оних грађана који вјерују

у боље сутра, који су спремни да дају свој лични допринос бољој будућности за нашу дјецу, који проблеме не посматрају као задате историјске трагедије него као савладиве препреке и шансе. Уједињена Српска јесте политичка снага будућности, оптимизма, вјере у добро код људи, сарадње и мира. Уједињена Српска јесте израз идеје да Република Српска, уз правилну организацију својих капацитета и ресурса, те уз стриктну владавину права и економске слободе, може да буде модерно, просперитетно, мирољубиво и оптимистично друштво које ће бити кохезивни фактор свих здравих снага на Балкану и које ће бити генератор једне далеко срећније будућности.

Уједињена Српска, дакле, не призива мржњу, подјеле, сукобе, подметања и страхове а како би профитирала на истима. Напротив, Уједињена Српска позива на сарадњу, дијалог, мирољубиву коегзистенцију и инсистира на идеји да је сваки спор могуће ријешити на добробит свих страна, а прије свега у интересу грађана. Пацифистичка у својим начелима, Уједињена Српска остаје чврста, бескомпромисна и неумољива кад је ријеч о заштити тих својих начела, промоцији владавине права, слобода грађана, устава и закона у Републици Српској и Босни и Херцеговини.

Основни услов боље будућности Републике Српске јесте стварање амбијента у којем се поштују закони, слави слобода човјека, развија предузетништво и даје могућност грађанима да без уплитања државе реализују своје потенцијале и својом иновативношћу и иницијативом постану господари своје судбине. У будућности Република Српска, уз допринос свих њених здравих и некорумпираних снага, биће друштво толеранције, вјерских, политичких и економских слобода, те ће као таква постати привлачна не само младим људима који се школују овдје, него и нашим људима који су отишли напоље јер им политичке елите нису дозволиле да у својој земљи реализују своје идеје, пројекте и жеље.

Република Српска, надахнута принципима, идејама и политичким дјеловањем Уједињене Српске, постаће економски здрав и одржив економски субјект, привлачан за улагања нашој дијаспори и страним инвеститорима који на легалан начин желе да праве профит, у којем ће рад радника бити цјењен и плаћен, а ризик и иницијатива предузетника неће бити рекетирани и извргавани руглу.

У основи, Уједињена Српска ће својим политичким дјеловањем показати да је могућа боља и просперитетнија будућност Републике Српске. Ми ћемо бити центар окупљања слободољубивих, политички неострашћених, стручно доказаних и честитих људи који ће на конкретан начин сваки дан показивати да има наде и да може боље. Као такви, нећемо улазити у јефтина и бесплодна политикантска препуцавања са политичким конкурентима, него ћемо их позивати на сарадњу у конкретним пројектима. Ако за то не буду спремни, увјерени смо да ће најбољи од њих препознати да је Уједињена Српска пројекат будућности и за будућност, те да ће нам прићи и помоћи да своју визију Српске реализујемо чим прије.

Унутрашњи политички односи

Уједињена Српска залаже се за стриктно поштовање Устава Републике Српске и Устава Босне и Херцеговине кад је ријеч о унутрашњим политичким односима у Републици Српској, Босни и Херцеговини, односно кад је ријеч о односу Српске и БиХ. Упоредно искуство других нација и држава показује да непоштовање устава нигдје, никад и ником није донијело било какав бољитак, напротив. Стога, ко год мисли да ће Босна и Херцеговина кренути напријед тако што ће игнорисати сопствени Устав и своје уставно уређење, тај не мисли добро нити БиХ нити њеним народима и грађанима. Уједињена Српска није против дејтонски конципиране Босне и Херцеговине и сматрамо да она, у својим

уставним оквирима, може имати будућност и свој значај. Сваки другачији концепт веома је ризичан и ми никад нећемо пристати да се без претходно испоштоване уставне процедуре и договора свих надлежних фактора промјени оригинална уставна структура БиХ. Од овог става Уједињена Српска никад и по било коју цијену неће одустати.

Уједињена Српска залаже се за стратешки договор свих релевантних партија из Републике Српске кад је ријеч о поштовању уставних принципа у земљи. Као стриктно легалистичка политичка организација, Уједињена Српска сматра да су питања уставног уређења, процедура и правне државе далеко важнија од дневних политичких борби, и у том смислу спремни смо на дијалог са свим политичким организацијама у Републици Српској.

Одбијање дијалога о кључним уставним питањима, као и о најважнијим политичким питањима, не може донијети било какав просперитет грађанима Републике Српске, и у том смислу Уједињена Српска се не слаже са концептом Савеза за промјене који сматра да је у борби против актуелне власти у Српској све дозвољено, укључујући и одбијање разговора о најважнијим државним и националним питањима. С друге стране, Уједињена Српска се не слаже нити са концептом актуелне власти која сваку критику стања у Републици Српској поистовјећује са издајом Републике Српске, а што је не само недемократска пракса него и бесмислено виђење ствари. Сматрамо да оба наведена концепта имају основну ману у недостатку демократске културе, односно у суштинском непознавању демократских начела и процедура. Такво стање последица је деценијског изостанка стварног демократског развоја на овом простору и креирања амбијента истинске парламентарне демократије која подразумева жестоку борбу власти и опозиције, али и дијалог о најважнијим питањима у друштву.

Уједињена Српска представља, с тим у вези, еволутивни искорак на политичкој и, уопште, друштвеној сцени у Републици Српској. Ми баштинимо истинска демократска начела, поштујемо праксу развијених парламентарних демократија и сматрамо да је пријекно потребно отворити дијалог свих релевантних политичких актера о најважнијим питањима у Српској и БиХ. Такав дијалог не треба да резултира стварањем ситуације да сви постану власт, односно да земља изгуби опозицију, напротив: опозиција мора да постоји и да указује на грешке власти. Но, суштински је важно да борба власти и опозиције не резултира нити политичким нити економским крахом, а што је доведено у питање концептима власти и опозиције у Републици Српској.

Што се тиче односа према политичким факторима у Федерацији БиХ, Уједињена Српска је заинтересована за политичку сарадњу са свим партнерима из Федерације БиХ који су спремни да поштују Устав БиХ, односно никад неће прихватити сарадњу са партијама и појединцима који негирају уставно уређење земље. Градићемо односе на бази начела и програма, а не на пуком доласку на власт без обзира на политичка (не)слагања. Такву грешку данас чини Савез за промјене, јуче је чинио СНСД са својим партнерима, а ми смо мишљења да треба учити на њиховим грешкама и водити политику у интересу грађана Републике Српске, а не у интересу страначких функционера заинтересованих за уносне апанаже у заједничким институцијама БиХ.

Водећи стриктно легалистичку политику, сматрамо да свако негирање устава Српске и БиХ мора бити строго и резолутивно одбијено од стране Републике Српске. У случају било каквих наметања и неуставних иницијатива за мјењање уставне композиције земље, потребно је на демократски организованом референдуму затражити став грађана Републике Српске о таквим иницијативама. С друге стране, ствар је политичке мудрости и тактике не потезати за референдумом без јасне стратегије и

промишљања, те народ треба позивати на изјашњење у оним ситуацијама кад је то заиста важно, и не дозволити девалвирање воље грађана Републике Српске било каквим политичким трговинама и каклулацијама.

Кад је ријеч о организацији земље, сматрамо се да БиХ треба да буде високо децентрализована земља у којој ће, сходно нашем погледу на суверенитет грађана, највише власти имати сами грађани, потом општине и градови, затим ентитети, и напослијетку држава. То је један истински демократски програм који инсистира на владавини грађана, а не политичких групација и отуђених институција. С тим у вези, и Република Српска треба да пронађе механизам који ће власт приближити самим грађанима, односно потребно је да се што више јавних надлежности пренесе на општине и градове, поготово кад је ријеч о економским и социјалним јавним функцијама, јер то не само да је у складу са модерним тенденцијама, него у потпуности кореспондира са највишим демократским стандардима и теоријама суверенитета које примат стављају на грађане, а не на њихове делегиране представнике и државу *per se*.

Спољни политички односи

Уједињена Српска залаже се за поштовање свих међународних аката који позивају на поштовање принципа равноправности држава и нација, као и на њихову мирољубиву коегзистенцију. Сматрамо да из наше цјелокупне политике, као и визије Републике Српске и Босне и Херцеговине, проистиче један легалистички приступ свим темама и питањима. Консеквентно, наш је став да Босна и Херцеговина која поштује саму себе и своје унутрашње уставно уређење, треба да поштује и друге државе и њихова унутрашња уставна уређења. Посебно је важно да Република Српска, у оквиру заједничких органа, инсистира на томе да БиХ гради пријатељске односе са свим земљама у регији и Европи, а поготово са Србијом која представља најважнијег економског партнера БиХ у цјелини.

Република Српска, а тако и БиХ, мора бити наслоњена на Србију у економском, саобраћајном, политичком и културном смислу. С тим у вези, наш је став да Република Српска и БиХ требају да своју политику евентуалног приступања неком од војних савеза координишу са Србијом, јер је то једини начин избјегавања понављања трагичних сукоба из непосредне прошлости.

Што се тиче приступања Европској унији, Уједињена Српска сматра да је тај процес већ дуже вријеме сторниран у самој ЕУ, односно да она не показује конкретну вољу за даљим проширењем на земље западног Балкана. Ми сматрамо да је пријекто потребно да Српска и БиХ усвајају тековине европског правног наслијеђа, односно да ми сами усвајамо све афирмативне европске стандарде, али не желимо да се понашамо као да не препознајемо стварност и не желимо да лицемјерно говоримо да смо чврсто за приступање Европској унији кад она сама то, очигледно, не жели. Стога, наша политика према ЕУ јесте еврореалистична, није базирана на догмама и демагогији, и ми никад нећемо прихватити дерогацију уставних надлежности Републике Српске, осиромашење њених грађана и наметање правила зарад неког фантомског приступања ЕУ које се засигурно неће десити још дуго времена.

Реалистични у свом ставу према ЕУ, ми смо веома заинтересовани за економске, културне и политичке интеграције земаља западног Балкана које нису чланице ЕУ. Мишљења смо да те земље заједно имају један значајан економски потенцијал, те да је потребно међу њима успоставити потпуну слободу протока људи, роба и капитала, односно да је међу њима потребно створити једну „мини ЕУ“ која ће бити од практичног и реалног утицаја на бољи живот свих грађана у тим земљама. Оваква концепција не само да је реална, него је и пожељна и она може дати веома брзо конкретне ефекте на бољи живот

обичних људи, а што јесте основни циљ Уједињене Српске.

Владавина права-услов напретка и доказ прихватања цивилизацијских тековина

Уједињена Српска сматра да судбина Републике Српске јесте повезана са начелима правде и усвојених правних стандарда. Цијенимо да је у Српској до сад исувише често долазило до колизије између правних норми, а њихове примјене поготово, и правде, као елементарне вриједности на којој је заснована наша заједница. Наша идеја јесте да правда мора да надахњује како законодавца који креира и усваја правне норме, те управу која спроводи исте, али и цијели правосудни систем, који је ту да се стара о досљедном поштовању тих правних норми. Сматрамо да је веома индикативна чињеница да су грађани изгубили повјерење у домаће правосудје, што понајбоље свједочи о томе да је правде све мање у нашем правосудном систему. Такав став грађана сугерише да је цијели систем изгубио легитимитет, и ми ћемо учинити све што буде у нашој моћи да грађани поново стекну повјерење у домаће правосудне институције.

Неопходост правне државе и поштовања права и закона огледа се и у привлачењу страних инвестиција, гдје ни један инвеститор не жели да улаже свој новац у подручја за која није сигуран да ће његове инвестиције бити обезбјеђене и сигурне, што је тренутно случај са Републиком Српском.

Стога, потребно је да изградимо Републику Српску у којој ће се закони и остали правни акти доносити са циљем да побољшају живот грађана, и који ће бити у потпуној корелацији са елементарним принципима правичности. Ти и такви закони и остали правни акти примјењиваће се на исти начин према свима који се налазе у истој ситуацији коју третира односна правна норма, односно правосудни систем ће правично да третира сваког грађанина, при чему нико не смије да буде дискриминисан, било позитивно или негативно. У суштини, човјекову слободу ограничава једино слобода другог човјека, и правне норме требају формално да верификују такво начело, док правосудне институције морају да осигурају досљедну примјену тих правних норми. Залажемо се за пуну примјену уставних норми о правима и слободама човјека и грађанина, а потпуно смо посвећени и његовању норми и принципа Универзалне декларације о људским правима, Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода, Међународног пакта о грађанским и политичким правима, Међународног пакта о економским, социјалним и културним правима, као и свих осталих међународних аката који цивилизацијски унапређују положај, права и слободе човјека.

Уједињена Српска подржава уставно начело тродиобе власти на законодавну, извршну и судску, при чему је судска власт независна од утицаја законодавне, а поготово извршне, али која није независна и од правде и правичности, а како је данас, нажалост, често случај. Стога, инсистирамо да, с једне стране, судство буде потпуно слободно у обављању своје функције, при чему се подразумијева да је ослобођено од сваког притиска како законодавне и извршне власти, као и било каквог утицаја финансијске олигархије и различитих интересних група, док, с друге стране, мора бити потпуно отворено за аргументоване примједбе јавности на рад правосудја, јер не постоје грађани због правосудног система, већ је правосудни систем ту због грађана.

Уједињена Српска сматра да основни предуслов за јачање владавине права представља успостављање независног судства и деполитизоване администрације. Залажемо се да судије, тужиоци, јавни правобраниоци, припадници оружаних снага и службеници структура безбједности не могу припадати

нити одговарати у свом раду ниједној политичкој странци или политичкој организацији. Залажемо се да се посебним законима о кривичној одговорности носилаца јавних функција и законом против корупције дефинише поступак за утврђивање одговорности министара и других носилаца јавних функција.

Такође, залажемо се за уједначавање судске праксе како би се обезбедило да судије на једнак начин пресуђују у једнаким ситуацијама, а што јесте основна премиса владавине права и предуслов вјере грађана у правосудни систем и правичност у земљи уопште. Стога, тражићемо да се креира интернет портал на којем ће бити објављиване све пресуде судова у Републици Српској, категоризоване у посебним правним областима, а како би грађани, медији и стручна јавност могли да прате судске одлуке. На тај начин биће повећана одговорност судија према законима, својој професији, владавини права и држави, друштву и грађанима, те ће бити учињен велики корак ка уједначавању судске праксе, правне сигурности и извјесности, а што је сад хроничан проблем у нашем правном систему.

У складу с нашим погледима на економско уређење и важност владавине права као предуслова здраве и успјешне економије, Уједињена Српска залаже се за кодификацију грађанског права, посебно облигационог права, а како би се коначно престало са колизијом правних норми и хаоса у правном поретку до које је дошло у претходним друштвено-економским формацијама које нису марили за принципима и правним институтима примјереним слободним тржишним привредама и грађанским друштвима, али и због нестручности данашњих законодаваца, те потребе власти да системске проблеме рјешава краткорочним, конфузним и у основи неуспјешним законским пројектима.

Због посебне важности привредних судова и њиховом пресудном утицају на правну сигурност капитала, предузетника и приватне економске иницијативе, инсистираћемо на додатној едукацији судија у привредним судовима у областима које се тичу финансија, пореза, рачуноводства и других привредних области у којима се редовно појављују спорови који завршавају пред привредним судовима. Судије у привредним судовима морају континуирано похађати посебне семинаре из наведених области а како би били у стању да брже, ефикасније и правичније доносе одлуке, а што је од кључног значаја за привреду уопште.

Због великог броја предмета и с њима повезаних трошкова судских поступака за раднике и послодавце, те значаја радних спорова прије свега за остваривање права радника, неопходно је именовати посебне судије и судска вијећа за радне спорове на свим нивоима од основног до врховног суда, који би били специјализовани за ове врсте спорова и искључиво се бавили овом проблематиком.

Адвокатура мора бити независна и ослобођена свих државних стега, и, уз обавезу поштовања моралних кодекса, препуштена слободној конкуренцији која се обезбјеђује системом пријаве и коју не би смјело угрожавати постојање било каквог професионалног удружења, заснованог на протезирању цеховских интереса и сужавању броја квалификованих лица која се професионално баве адвокатуром. На тржишту адвокатских услуга добри адвокати ће успјевати а лоши пропадати, што јесте принцип који је природан и који треба промовисати у свим друштвеним областима, укључујући и правосудну.

Привредни развој: заснован на приватној иницијативи грађана и лишен неправних и коруптивних захвата државе

Полазну претпоставку развоја друштва у нашем програму представља концепт слободне тржишне

привреде. Слободним уговарањем услова размјене постиже се на тржишту максималан, ефикасан и једино правичан и дугорочно одржив положај свих учесника у размјени, а цијене добара и услуга формирају се по неспутаном дјеловању економских закона понуде и потражње. Интервенционизам државе и њен утицај своди се на дефинисање нивоа цијена преко пореског механизма, система царинске заштите и стварања услова за улагања у областима дефинисаним политиком као приоритети. Слободна тржишна привреда, са приватном својином као основним полазиштем, треба да оствари сљедеће циљеве: повећање економске ефикасности, ревитализацију тржишног механизма; смањивање улоге и расхода непрофитабилне и неефикасне државе; одређивање титулара својине; повећање индивидуалне слободе и демократије. Недефинисани власнички односи и изостанак приватног власништва и тржишно рационалне политике створили су нефикасну привреду и дугогодишњу кризу у развоју.

Стога, Уједињена Српска се залаже за реафирмацију тржишног механизма, уз истовремено потискивање државног интервенционизма. Економски императив је конципирање власничке структуре у смислу јасне приватизације привреде, осим природних монопола (производња и пренос електричне енергије, путна привреда) и сектора од стратешког значаја. Поред приватне егзистира државна својина, с тим што приватна треба да представља преовлађујући тип. Приватна својина је дуго на овим просторима третирана као другоразредно право, и у дугом временском периоду је укидана национализацијом или другим правним инструментима који су имали исти ефекат. Због тога је неопходно извршити њену потпуну консолидацију и заштитити је од државне арбитражности. С тим у вези потребно је преиспитати постојећи правни режим грађевинског земљишта, сузити могућност одузимања својине експропријацијом и другим сличним мјерама, као и укидати разна јавноправна и административна ограничења права својине. Приватна својина мора бити поштована као „свето право”, а уставом и законским прописима заштићена као темељни основ нашег правног и друштвеног система. Сматрамо да је потребно загарантовати право заштите и одбране приватног посједа и својине знатно ширим правним одредбама него што је то случај у позитивно-правном систему.

Уједињена Српска одлучна је у намјери фискалног растерећења привреде у Српској. Приходозна страна буџета не може се више стављати на терет све мањег броја пословно успјешних компанија, него се треба отворити могућност проширења предузетничке базе разним облицима стимулација и олакшица, од пореског растерећења и поједностављења законодавног оквира, учинковитијег радног законодавства усмјереног према савременој мобилности и динамици пословних потреба до омогућавања конкурентнијих кредитних услова, стварним а не козметичким стимулацијама нових предузетничких иницијатива.

Порески систем, кроз реформе на дужи рок и кроз краткорочне мјере, мора да изврши прерасподјелу терета с индиректних на директне пореске облике. Терет реформи и фискалног оптерећења мора бити уравнотежен тако да не угрожава привреду, али ни социјално осјетљиве слојеве становништва. Један од кључних циљева реформе је фискална релаксација фактора производње – ангажованог рада и капитала. Због тога предлажемо смањење намета на рад. Смањење намета на рад је неопходно урадити постепено уз јасан план, како финансирање постојећих дугова не би било угрожено и како би послодавци имали извјесност пословања и стратешког планирања. Садашњи фискални терет по овом основу је веома дестимулативан код запошљавања. Смањење тих намета није могуће без извјесне компензације на другим инструментима фискалног система. Током процеса реформи потребно је пропорционално више обухватити приходе и имовину који нису у функцији производње или основних животних потреба. Такође, потребно је направити социјалне карте свих социјално угрожених грађана и сачинити план њиховог финансијског, здравственог и сваког другог збрињавања, при чему је запошљавање најпожељнија мјера.

Према томе, евидентно је да је за оздрављење привреде Републике Српске и БиХ у цјелини потребно учинити много више и преузети далеко озбиљније и кохерентније мјере од оних предвиђених у тзв. реформској агенди на коју се позивају готово све политичке партије у Српској и БиХ. Наиме, цјелокупан

сет закона из тзв. „реформске агенде“, то је потпуно јасно, сачинили су инострани кредитори Босне и Херцеговине. Они су, што је природно, водили једино рачуна о томе да се међународне финансијске обавезе Босне и Херцеговине уредно измирују. У основи, они су за БиХ направили план као и за Грчку-БиХ ће бити под туторством својих повјерилаца чији је једини интерес да ова земља врати што је могуће више дуга тим својим повјериоцима, а при чему су и они свјесни да ће то бити врашки тешко и зато се воде логиком сваког повјериоца који пред собом има несолвентног дужника: узми му што више можеш, што брже можеш. Та логика је легитимна с аспекта позиције повјерилаца, но она постаје врло проблематична кад се у обзир узму дугорочни интереси овог друштва и људи који овдје живе.

Дакле, цјелокупна тзв. „реформска агенда“ фокусирана је на одрживост државног и ентитетског буџета на начин да се обезбједе отплате иностраног дуга у наредном периоду. Евидентно је да предложени пакет „реформских“ закона, сам по себи и сам за себе, неће дати резултат на дужне стазе, јер предложена рјешења ни на који начин не рјешавају горуће проблеме овдашње економије. Сљедеће године бисмо требали да повећамо стопу ПДВ-а на 23% што ће довести до општег пораста цијена роба и услуга а што ће имати драматичне посљедице по кућне буџете ионако брутално осиромашених грађана. Бићемо суочени са наставком повећања акциза не само на луксузну робу, него и на гориво што ће даље повећати цијене и већине других производа, баш као и најављено поскупљење електричне енергије. Дакле, ми се суочавамо са планом кредитора да се приходи у буџету повећају тако што ће се повећати пореске и акцизне стопе, а не тако што ће доћи до повећања потрошње грађана и раста прихода компанија. Тактика је, дакле, да се повећава пореско оптерећење грађана и привреде, а не да се смањује и тиме стимулише повећање предмета и субјеката опорезивања, а што би било не само пожељно него и једино дугорочно одрживо. Са таквом „стратегијом“ Уједињена Српска се никако не слаже, те тренутно представља једину озбиљну алтернативу таквој макроекономској концепцији коју су, некритично и неодговорно, преузеле све важније политичке партије у Републици Српској и БиХ.

Уједињена Српска сматра и да је за опоравак привреде Републике Српске веома важно да се из привреде елиминирају сви нездрави пословни субјекти који својом неликвидношћу праве огромне проблеме здравим предузетницима и компанијама. Стога, од огромне је важности да Пореска управа РС и Управа за индиректно опорезивање БиХ почну да подузимају конкретне кораке ка елиминсању таквих пословних субјеката из привредног живота земље. Ове јавне институције имају податке о имовини, потраживањима, обавезама и (ин)солвентности привредних друштава, те би управо оне морале да буду те које на вријеме подносе приједлоге за отварање стечајних поступака над несолвентним привредним друштвима. На крају крајева, за разлику од највећег броја домаћих повјерилаца, ове институције имају све неопходне ресурсе за такво нешто, односно оне имају и довољно правника и економиста који би требало да знају како се штите потраживања тих институција, односно саме државе, имају колико-толико прецизне податке о имовини дужника (по службеној дужности) и, на крају крајева, могу себи приуштити да предујме трошкове стечајног поступка. Дакле, могу све оно што обични повјериоци не могу.

Међутим, Пореска управа РС и УИО БиХ се веома ријетко одлучују на такав корак. Оне до бескраја толеришу несолвентне и најчешће несавјесне дужнике, те се изузетно ријетко одлучују да их пошаљу у стечај. Зашто? Па зато што су свјесне да се неће богзнаколико наплатити у том стечају (процјене су да се тек око 10% дуговања Пореске управе РС наплати у стечајним поступцима). Међутим, то је лицемјерно покриће јер је право питање због чега су ове институције уопште дозволиле да према њима настану толико високи дугови пореских обвезника? Зашто на вријеме нису сјекле ствари у коријену? Зашто на вријеме нису реаговале, спријечиле не само оштећење јавних финансија, него и читаву поменути заразу привредног система? Ако погледамо списак највећих дужника ПДВ-а према УИО БиХ (дужници преко 25.000 КМ дуговања по основу неплаћеног ПДВ-а), боде очи чињеница да се од укупно 88 привредних субјеката који су дужни према УИО БиХ више од милион КМ стечајни поступак води само у њих девет, а што значи да држава отворено толерише чињеницу да постоје привредни паразити/вируси који свакодневно уништавају здраво ткиво како привреде, тако и друштва у цјелини.

Јер, 88 највећих (милионских) дужника према УИО БиХ укупно дугују 214.486.439,70 КМ, односно готово двије стотине и петнаест милиона конвертибилних марака, док је то само дио дужника, будући да је поменутих 88, да је укупно 2.089 дужника ПДВ-а већих од 25.000 КМ и ко зна колико још оних који дугују мање од 25.000 КМ.

Што се дуговања предузећа према Пореској управи Републике Српске тиче, она само по основу неплаћених пореза и доприноса износе 680 милиона КМ, а што је равно трећини планираних укупних прихода у буџету Републике Српске за 2015. годину. Дакле, само по основу неплаћених пореза и доприноса предузећа у Српској дугују трећину буџетских прихода, а та цифра би била још трагичнија кад би се у њу убројали неплаћени порези по осталим основама.

И шта сад држава ради? Она не покреће приједлоге за покретање стечаја у очигледно несолвентним предузећима. Тиме та предузећа остају да живе на папиру, иако су практично мртва. Међутим, ти привредни болесници сваки мјесец додатно праве дуг према држави, радницима и добављачима јер они и даље не уплаћују нити могу да уплаћују своје обавезе. Дуг се гомила, зараза несолвентности се шири, привреда је сваки мјесец суочена са све већом дубиозом. Реално зарађеног новца у земљи је све мање а буџетски минуси се покривају свакомјесечним задуживањем у иностранству.

Држава не жели да иницира покретање стечајних поступака у несолвентним предузећима јер, колико год та привредна друштва била несолвентна, њима ипак сваки мјесец нешто „легне“ на рачун, колико-толико, од овог и оног. Логика пореских институција је да се оне прве наплаћују на банковним рачунима предузећа, те да им је паметније тако чекати да се наплате на тај начин, него да иницирају стечаје у којима је веома упитна наплата њихових потраживања. Али, као што је већ наглашено, таква логика је погубна јер су мјесечни дефицити које заражена предузећа праве далеко већи него случајни приходи који им легну на рачун.

Највећи губитници у овим играма без граница између несолвентних привредних дужника и државе свакако и неспорно су порески обвезници, корисници социјалних фондова (Фонд ПИО и Фонд здравственог осигурања), као и радници који раде у тим пропалим предузећима. Овима посљедњима се не уплаћују мјесецима и годинама порези и доприноси, а држава се прави неинформисана, дозвољава несолвентним предузећима да таква пракса траје до у недоглед, при чему не жели јавно да призна да ти радници неће имати уплаћене доприносе кад им буде зарачунавата пензија, односно да ће се у свом позном добу наћи у небраном грођу захваљујући неодговорности државних институција и својих послодаваца. Држава се наводно брине о правима таквих радника тако што кроз Закон о пореском поступку не дозвољава одјаву плаћања пореза и доприноса за раднике према којима постоји дуг послодавца по том основу, међутим то је лицемјерно правило јер каква корист од фантомских дуговања послодавца према раднику по основу пореза и доприноса кад је јасно да таква дуговања никад неће бити измирена.

Једино исправно рјешење јесте подвући црту, зауставити праксу одгађања неизбјежног, провести стечај у свим несолвентним предузећима, истражити везе између повезаних правних лица, побијати правне радње дужника којима су оштетили своје повјериоце, направити мултилатералне компензације тамо гдје је могуће, и напослијетку ликвидирати све оно што је труло. Боље да у земљи имамо и само 1.000 предузећа ако она послују по закону, него да се гађамо фиктивним бројкама да бисмо лагали сами себе. С друге стране, држава не треба да се петља у привредну активност, треба да смањи своју улогу, процедуре, трошкове, порезе и број запослених у јавном сектору, а да се озбиљно бави кршењем закона од стране привредних и других субјеката, односно да штити механизме слободног пословања.